

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

גיליון 41 - שנת תשפ"ה גיליון "ואתחנן" - טו' אב תשפ"ה, 9 לאוגוסט, 2025

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת "ואתחנן" - "נחמו" - סיפורו של ט"ו באב

השבת אנו מציינים את יום ט"ו באב - חמישה עשר באב, יום טוב עליו אמר רבן שמעון בן גמליאל במשנה כך: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין (כדי שלא לבייש את מי שאין לה)... יוצאות ומחוללות בכרמים. ומה היו אומרות?! בחור, שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך: אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך בייחוס ובאופי... (ערוך על פי, מסכת תענית פרק ד, משנה ח). חג קדום "מְיָמִים זְמַנָּה" (שופטים פרק כא) שעיקרו היה כנראה חג חקלאי - חג הבציר שנוצל גם לשידוכים.

במהלך ההיסטוריה קרו אירועים חיוביים נוספים ביום זה: יום שכלו בו מתי מדבר (הסתיים העונש על חטא המרגלים), יום שהותרו השבטים להתחתן זה בזה (מגבלה שנבעה מאיסור העברת נחלות בין השבטים בדורו של יהושע), יום בו ביטל הושע בן אלה את המחסומים שהקים ירבעם בן נבט כדי לחסום את דרכם של עולי הרגל למקדש ויום בו הובאו הרוגי ביתר במרד בר כוכבא, לקבורה. אירוע חשוב נוסף שהתרחש ביום זה היה שהותר שבט בנימין להתחתן עם כל שאר השבטים לאחר מלחמת האחים שפרצה בעקבות פרשת פילגש בגבעה. אירוע בו נעסוק במאמרינו, שבסיומו נחזור ונתחבר לחג המחולות בכרמים.

שורשיו של מעשה זה בספר שופטים העוסק בתקופה קשה בעם ישראל, ימים שתחילתם עם פטירת יהושע בן נון. ימים בהם "אִין מְלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל, אִישׁ הַיֶּשֶׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה" (שופטים יז, ו). הספר חותם במעשה המזעזע של "פילגש בגבעה"¹, סיפור של אונס ושל רצח שהסתיים במלחמת אחים נוראה בה נהרגו עשרות אלפי אנשים. סיפור על אישה שעונתה ונאנסה עד צאת נשמתה ב"גבעה" (שם מקום) אשר בבנימין. בעלה ניתח את גופתה ל22 חלקים "וַיִּשְׁלַחָהּ בְּכָל גְבוּל יִשְׂרָאֵל" (שופטים יט, כט) בקריאה למשפט צדק ואולי אף לנקמה. אולם בני בנימין סרבו להסגיר את הפושעים וכך פרצה מלחמת אחים בישראל.

שבטי ישראל המזועזעים, יצאו למלחמת נקם נגד שבט בנימין, שבסופה נותרו מבנימין רק שש מאות גברים שהצליחו להימלט, לאחר שכל השאר - כולל הנשים והטף, הושמדו.² כ"אקורד סיום" ו"מחיקה" סופיים, נשבעו בני כל השבטים שלא להשיא את בנותיהם לבני שבט בנימין, ככתוב: "וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע... אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִתֵּן בִּתּוֹ לְבִנְיָמִן לְאִשָּׁה" (שופטים כא, א).

לאחר זמן מה, הבינו כולם כי מימושה של השבועה יגרום להכחדת שבט מישראל, דבר העלול לפגום באומה כולה לדורות, ככתוב: "וַיָּבֹא הָעָם בֵּית אֵל... וַיִּשְׁאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ בְּכִי גָדוֹל. וַיֹּאמְרוּ לָמָּה ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִיָּתָה זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיד הַיּוֹם מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְט אֶחָד" (שופטים כא, ב-ג). אולם, במקום לחפש פתרון הלכתי להתרת הנדר, החליט העם לנקוט בפתרון אלים, דבר שהדגיש שוב את העובדה, ש"אין מלך בישראל".

¹ פילגש בלשון התנ"ך היא אשת איש שזכויותיה הממוניות היו שונות.

² הניצחון על שבט בנימין היה רק בסבב הלחימה השלישי, לאחר בשני סבבי הלחימה הראשונים, נפלו 40,000 חללים מישראל.

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

כדי לעקוף את הנדר, שלחו השבטים אלפי לוחמים אל העיר יבש גלעד, שאיש מתושביה לא השתתף לא במלחמה ולא במעמד השבועה.³ הם הרגו את כל תושביה פרט ל-400 נשים רווקות שאותן הן נתנו כנשים לבני בנימין. וכך בעיה שנולדה כתוצאה משפיכות דמים, נפתרה על ידי סבב נוסף של אלימות. הן של שפיכות דמים ושל כפייה כלפי השבויות.

מאחר שנותרו עוד 200 גברים מבנימין שנוקקו לנשים, הרשו להם לחטוף להן מן הנשים המחוללות בכרמים.⁴ כך הגיעה בעיית עתידו של שבט בנימין לפתרונה הסופי, לאחר שובל ארוך של אלימות ושפיכות דמים.

יום זה בו הותר שבט בנימין לבוא בקהל וניצל מכליה, הפך ל"יום טוב" (כאמור, מסיבה זו ומסיבות נוספות) ונזכר לדורות גם כיום של אחדות, ריפוי ופיוס לאומי. והדברים יפים במיוחד לימינו - כאן ועכשיו. ימים בהם עלינו לתפור, לאחות ולקרב ולבנות מחדש את החברה הישראלית...

הכרכת שבת *Shabbat* ט"ו באב שמח, ומתפילה לישועה משח רוח

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת? הפץ בין חברים.**

³ מאחר והם לא השתתפו במלחמה, הם נידונו למיתה (לדעתם) ומאחר והם לא נשבעו, בנותיהם לא נאסרו לבני בנימין.

⁴ על פי ההלכה הנישואין ביהדות מתבצעים אך ורק ברצון ובהסכמת האשה. ולכן ניתן אולי לראות את מנהג חטיפת הבנות כמעשה סמלי בלבד.